unitat 1

Desenvolupament afectiu

SUMARI

- Principals teories del desenvolupament afectiu
- Fases evolutives de l'afectivitat infantil
- Característiques de l'afectivitat infantil
- Intel·ligència emocional
- Paper de l'escola, de l'educador i de la família en la intervenció en l'àmbit afectiu
- Període d'adaptació
- Activitats que afavoreixen el desenvolupament afectiu

OBJECTIUS

- Conèixer les principals teories sobre el desenvolupament afectiu.
- Identificar les fases evolutives i les característiques de l'afectivitat infantil.
- Aproximar-se al concepte d'intel·ligència emocional.
- Conèixer la intervenció en l'àmbit de les emocions.
- Conèixer les característiques del període d'adaptació.
- Dissenyar activitats que afavoreixin el desenvolupament afectiu.

Suggeriments didàctics

L'objectiu fonamental d'aquesta unitat didàctica és que l'alumne conegui les principals característiques del desenvolupament afectiu a l'etapa de 0 a 6 anys, així com les pautes a seguir a l'hora d'incidir en l'educació i en el desenvolupament de la seva afectivitat.

Es recomana fer servir molts exemples i casos pràctics per il·lustrar la teoria, ja que no es tracta tant de memoritzar els conceptes, sinó d'integrar-los de manera significativa per tal que ajudin l'alumne a desenvolupar habilitats i estratègies d'intervenció amb l'infant a l'escola.

Idees clau

Amb la finalitat de fixar els conceptes estudiats a la unitat, pot ser molt útil repassar tot el vist i tornar a fer servir com a document de suport l'apartat d'*Idees clau* del llibre de l'alumne.

Com a material complementari de suport a les explicacions també es recomana fer servir la presentació en el PowerPoint de la unitat.

Finalment, recomanem efectuar el test del CD *Generador de proves d'avaluació* per comprovar si s'han assolit els objectius proposats.

A continuació, es mostra una taula resum amb tots els recursos per a aquesta unitat.

Recursos de la unitat 1	
CD *Recursos multimèdia*	Presentacions multimèdia
Vídeos recomanats	**El apego** Aquest vídeo ens explica les característiques de l'afecció segura, al mateix temps que desmitifica falsos conceptes sobre l'afecció. http://www.youtube.com/watch?v=II3dJ4mlYMA
	Las emociones Aquest vídeo aprofundeix en les diferents emocions que es donen al llarg del desenvolupament maduratiu de l'infant. http://www.tu.tv/videos/baby-human-sentir
Generador de proves d'avaluació	

Solucionari de les activitats proposades

1 >> El desenvolupament afectiu

Pàgina 12

1·· Debateu a classe la diferència o relació que existeix entre els conceptes següents: afectivitat, emocions i sentiments.

L'afectivitat es refereix (entre altres coses) al conjunt d'emocions i sentiments que la persona desenvolupa i manifesta, i que conformen el seu món afectiu. Els conceptes d'emocions i sentiments estan estretament lligats.

Les emocions estan més relacionades amb els processos fisiològics: són reaccions que es desencadenen en el nostre organisme a partir d'una circumstància.

Els sentiments atenen a un pla més racional i conscient, ja que són la interpretació que el subjecte fa de les seves pròpies emocions. Per exemple, davant d'un examen important, un subjecte pot desencadenar diferents processos biològics (més pulsacions, sudoració, etc.), en funció de les seves emocions. Si li afegim el component del pensament, el subjecte interpretarà les seves pròpies emocions; en aquest cas, podrien donar lloc a manifestacions de nervis, por, preocupació, etc.

2·· Reflexiona sobre la relació que existeix entre el desenvolupament afectiu i la resta d'àrees de desenvolupament. Explica-la amb exemples.

El desenvolupament en l'àmbit afectiu discorre paral·lel a la resta d'àrees evolutives i el seu inadequat desenvolupament pot comprometre les competències adquirides en altres àmbits.

Desenvolupament social: a un infant, les mancances en l'àmbit afectiu li poden suposar problemes a l'hora de relacionar-se amb els altres degut a la falta d'habilitats i a una pobra imatge de si mateix. Es pot mostrar hostil, solitari, poc empàtic, etc.

Desenvolupament cognitiu: les conductes descrites amb anterioritat poden condicionar i comprometre el desenvolupament cognitiu de l'infant. L'aprenentatge per imitació i l'aprenentatge entre iguals són un element fonamental per a un òptim desenvolupament cognitiu en aquestes edats.

Desenvolupament motor: respecte de l'àmbit motor, es pot advertir una conducta excessivament inhibida o un comportament més impulsiu i agressiu. El maneig de les emocions està íntimament unit a un control motor equilibrat.

3·· "Una relació proteccionista entre l'adult i l'infant no és la millor plataforma emocional". Què opines sobre aquesta afirmació?

Per garantir un òptim desenvolupament afectiu en l'infant, ha d'existir un equilibri en la conducta que els adults manifesten davant seu.

Una relació excessivament proteccionista pot generar sentiments de dependència i limitar l'autonomia de l'infant, que necessita progressivament sentir-se autònom i diferent a les seves figures d'afecció, ja que d'aquesta forma construirà una imatge ajustada de si mateix.

4·· Amplia els teus coneixements respecte del terme "ansietat per separació".

El trastorn d'ansietat per separació (TAS) és una condició en què el subjecte presenta un elevat nivell d'ansietat quan és separat del seu entorn proper i de les persones amb qui manté una estreta relació d'afecte.

L'ansietat per separació és un procés molt comú en el desenvolupament evolutiu de l'infant. Es tracta d'un procés universal, ja que el manifesten els infants a partir dels 6 o 8 mesos en totes les cultures humanes.

Encara que, en algun moment de la seva vida, tots els infants manifesten aquesta ansietat, alguns la presenten de forma molt intensa i persistent en el temps, superant l'esperable pel seu període evolutiu.

L'ansietat de separació es caracteritza pels símptomes següents:

- **En l'àmbit cognitiu:** preocupació excessiva i persistent per perdre les figures d'afecció o perquè els passi alguna cosa dolenta.
- **En l'àmbit conductual:** resistència o rebuig a l'hora d'assistir a l'escola, no voler dormir fora de casa si no hi ha les persones de referència, etc.
- **En l'àmbit somàtic:** mal de panxa o de cap, nàusees, vòmits, malsons, etc.

5·· La teoria de Bowlby està motivada a partir d'investigacions amb animals. Busca algun exemple pràctic que demostri la relació d'afecció en els animals.

Algunes experiències pràctiques deixen en evidència que, quan una femella de qualsevol espècie dóna a llum a les seves cries, es desperta automàticament el seu instint maternal, que li permet establir una relació d'afecció. El mateix ocorre amb les cries: a partir del naixement i en el transcurs de dues hores, es produeix un reconeixement de la figura d'afecció (fase d'empremta), que permetrà establir una connexió entre la mare i les seves cries, encara que aquesta relació d'afecció l'estabiliran amb la primera figura que estigui present en aquestes primeres hores de vida.

Quan la mare perd les seves cries acabades de néixer, s'ha observat com a vegades, empesa pel seu instint material, sol adoptar altres cries de la mateixa espècie o de qualsevol altra.

Es pot ampliar la informació d'aquest cas pràctic a l'enllaç següent:

Cuaderno de retazos

http://cuadernoderetazos.wordpress.com/2012/01/19/animales-y-apego/

6·· Analitza la frase següent: "L'infant utilitza la mare com a base segura per a l'exploració".

L'infant sent una curiositat innata per explorar el medi que l'envolta i, en la mesura que les seves possibilitats li ho permetin, tendeix a prendre distància del seu entorn més proper per endinsar-se en un món exterior més estrany per a ell.

En aquest procés, les figures d'afecció desenvolupen un paper important, ja que actuen com a element de protecció enfront dels temors que li pot suscitar a l'infant un context nou.

Però, si en el moment en què l'infant es disposa a explorar, la figura d'afecció es manté propera a ell (sense intervenir-hi), aquesta figura li proporcionarà la seguretat suficient per continuar la seva activitat, sentint-se tranquil i protegit, i progressivament anirà assolint l'autonomia suficient en el procés de diferenciació i independència de l'altre.

7·· Explica, mitjançant un exemple pràctic o una situació quotidiana, els diferents tipus d'afecció que descriu Mary Ainsworth.

Afecció segura: l'afecció se sol formar a partir de situacions específiques o quan l'infant pateix algun malestar. Per això, un exemple d'afecció segura podria ser quan l'infant està malalt o ha patit algun contratemps i aquesta figura acut a consolar-lo mostrant-li afecte i proporcionant-li un entorn segur.

Afecció insegura resistent-ambivalent: seguint amb l'exemple anterior, en aquest cas la figura d'afecció actua de forma inconsistent. És a dir, a vegades consolaria l'infant i li oferiria la calidesa necessària per compensar el seu malestar, però altres vegades ignoraria l'infant, fet que li generaria incertesa i inseguretat emocional.

Afecció insegura evitativa: en aquest tipus d'afecció, la persona no reaccionaria afectivament davant del malestar de l'infant. Encara que no existeix una omissió de les cures, aquestes cures es realitzen sense expressar cap sentiment. Per exemple, si un infant que encara no camina bé cau i es fa mal, es mostraran rígids i no van a consolar-lo, encara que li prestin ajuda per incorporar-se.

Afecció insegura desorganitzada: seguint l'exemple anterior, es podria tractar de figures que castiguin l'infant per la seva conducta: l'infant cau i, a més del seu propi malestar, les figures de referència el renyen per ser maldestre. És un tipus d'afecció que se sol formar en aquells àmbits en què es produeix un maltractament o abús envers en menor.

2 >> Etapes del desenvolupament afectiu de 0 a 6 anys

Pàgina 16

8·· Descriu alguna conducta concreta que hagis observat en infants que es correspongui amb el període d'oposició, el període de gràcia i el període d'imitació que proposa Wallon.

Període d'oposició: l'educador demana a l'infant que l'ajudi a endreçar les joguines, però l'infant si nega en rotund, fins i tot davant de la insistència de l'educador. Tracta de cridar l'atenció del professor, a més de fer valer els seus desigs.

Període de gràcia: l'infant que observa que negant-se a recollir les joguines és ignorat per l'educador, tractarà d'atraure la seva atenció canviant d'estratègia. En comptes de negar-s'hi, participarà en l'activitat de recollir les joguines, però potser ho faci imitant un infant més petit de la seva edat, realitzant la tasca de manera barroera intencionadament, etc.

Període d'imitació: en aquest període, l'infant tractarà de modelar conductes que sap que compten amb l'aprovació de l'adult. Seguint amb l'exemple anterior, l'infant hauria observat que el mestre reforça en els seus companys la conducta de recollir les joguines; per tant, imitarà aquest comportament que sap que agrada a l'educador.

9·· Basant-te en les característiques de l'afectivitat infantil tractades a la unitat, dissenya una guia per als pares amb l'objectiu d'ajudar-los a

És important que les figures de referència de l'infant tinguin en compte les consideracions següents:

- Estimular la comunicació afectiva amb el nadó (carícies, somriures, cançons, etc.).
- Reaccionar davant de les mostres de comunicació de l'infant.
- Practicar un estil de comunicació positiu.
- Permetre a l'infant que es frustri per tal que desenvolupi un control emocional.
- Ajudar-lo a canalitzar les emocions.
- Actuar com a model.
- Reforçar les conductes positives en l'infant.
- Ignorar les conductes no desitjades.

Jocs de falda - Menorca TV

Es pot ampliar la informació d'aquest cas pràctic als enllaços següents:

http://www.menorcatv.com/jocsdefalda/index.htm

Contes i cançons

http://www.sortirambnens.com/per-fer-a-casa/contes-i-cancons.html

3 >> Les emocions a l'etapa infantil

Pàgina 21

10·· Per parelles, dissenyeu una activitat per a l'aula de 5 anys on es treballi l'autoestima de l'infant. Tingueu en compte les pautes o recomanacions que hem vist. Expliqueu breument quina hauria de ser l'actitud del mestre.

Es tracta d'una resposta lliure, per la qual cosa ens podem trobar amb activitats molt variades. Convé recordar als alumnes que les activitats que proposin han de ser assequibles per als infants de 5 anys, per la qual cosa hauran de tenir en compte les característiques dels infants d'aquesta edat, proposant-los activitats en què les possibilitats d'èxit siguin altes.

Han de ser activitats en què els infants puguin demostrar diferents habilitats que ja tenen, com construir, dibuixar, llançar, saltar, etc.

En qualsevol cas, l'educador haurà de procurar:

- Estar atent als assoliments que l'infant vagi tenint al llarg de l'activitat, per petits que siguin, per anar-los reforçant, de manera que l'infant es vagi sentint competent en el que està fent i, en conseqüència, aconsegueixi el seu objectiu final.
- Escoltar qualsevol dubte que pugui tenir l'infant i reforçar aquesta escolta, per exemple, mitjançant gestos que indiquin que comprèn el que l'infant li està expressant.
- Convidar l'infant a provar diferents alternatives per tal que aprengui dels seus propis errors.
- Evitar comentaris que facin sentir culpable a l'infant cada vegada que no aconsegueixi el que es proposa.

11·· Pensa en alguna situació que recentment t'hagi provocat frustració. Com l'has afrontat, de manera positiva o negativa? Si ho has fet positivament, indica quines han estat les teves actuacions; si, per contra, ho has fet negativament, intenta elaborar una llista amb les actuacions possibles.

Es tracta d'una resposta lliure, per la qual cosa ens podem trobar amb diverses situacions. Una situació possible podria ser la frustració que se sent quan ens preparem per a un examen i el suspenem.

La manera d'afrontar-la positivament consistiria en buscar les causes que han provocat el suspens, com els nervis del moment, quedar-se en blanc o l'estratègia utilitzada per estudiar (de memòria en comptes de fer-ho de forma significativa). Un cop que coneguem la causa del fracàs, podrem fer servir diferents alternatives per afrontar de nou la situació i superar la prova.

La manera d'afrontar-la negativament consistiria en enfadar-nos amb nosaltres mateixos o amb la persona que ha corregit l'examen, atribuint-li la responsabilitat del fracàs, o bé en evitar realitzar de nou l'examen per intentar-ne millorar el resultat; per exemple, retardant-ne la data mitjançant excuses o no presentant-nos-hi el dia de la recuperació de l'examen.

Recorda que fer-ho positivament suposa esforçar-se més o provar estratègies alternatives. Si es fa negativament, apareixeran conductes com agressivitat, falta d'interès o conductes evasives (evitar la situació que causa frustració).

4 >> Intervenció en l'àmbit afectiu

Pàgina 25

12·· Debateu a classe sobre els canvis que ha experimentat l'escola des de fa 80 anys fins a l'època actual. Elaboreu una taula comparativa en què destaqueu els aspectes més notables.

Per realitzar aquesta activitat, els alumnes es poden documentar o preguntar als seus pares per les seves pròpies experiències. Després d'acabar-la, els alumnes recolliran en una taula comparativa les conclusions a què han arribat.

A la taula següent es presenten algunes de les possibles idees que poden sorgir al debat:

Escoles d'abans	Escola actual
- Educació centrada en la transmissió de coneixements. - Regles més rígides, major disciplina i autoritarisme a les aules. - Classes magistrals i menys participatives per part de l'alumne. - Tendència a l'homogeneïtzació de les aules, mateixos objectius compartits per tots els alumnes. - Menys comunicació entre els professors i els alumnes. - Materials escassos i bàsics.	- Educació integral, no només en l'acadèmic, sinó també en l'afectiu i el social. - Major flexibilitat i diàleg. - Augment de la participació de l'alumnat, diferents metodologies. - Atenció més individualitzada, classes heterogènies en què s'adapta el currículum als alumnes que així ho requereixen. - Major comunicació entre els professors i els alumnes. - Utilització de materials variats i incorporació de les noves tecnologies.

13·· Hem explicat la necessitat d'establir unes normes amb els infants en l'àmbit familiar. Redacteu en petits grups un llistat de les normes que cregueu que hauríeu de mantenir a la vostra pròpia aula.

Es tracta d'una activitat lliure, per la qual cosa ens podem trobar amb respostes molt variades. Convé recordar als alumnes que, en tractar-se d'establir normes adreçades a una aula d'Educació Infantil, aquestes normes s'han de redactar de manera breu i que convé acompanyar cada norma d'una imatge visual.

Exemple de resposta:

- Aixequem la mà per preguntar.
- No cridem.
- No empenyem, peguem o insultem.
- Pengem les jaquetes al penjador.
- Recollim els materials i les joguines després de fer-ho servir.
- Fem la fila en ordre.

Pàgina 31

14·· Defineix, amb les teves pròpies paraules, el concepte de període d'adaptació.

Cada alumne ha de definir de manera individual el que entén per "període d'adaptació"; per tant, tindrem tantes respostes com alumnes hi hagi a la nostra classe. A continuació, es presenta la definició que apareix en aquest tema:

"El període d'adaptació és el procés mitjançant el qual l'infant va elaborant emocionalment la pèrdua i el guany que li suposa la separació de les seves principals figures d'afecció fins a arribar a una acceptació de la nova situació".

15·· Tenint en compte les recomanacions generals per als pares, quins altres consells podries afegir a la llista?

Alguns exemples de respostes podrien ser els següents:

- Mostrar-se nerviós o ansiós davant de l'infant a l'hora de preparar els seus objectes (bolquers, tovalloletes, xumet, etc.).
- Plorar davant de l'infant en deixar-lo a l'escola infantil.
- Donar recomanacions sense parar als educadors a l'hora del comiat. No és el moment d'aportar informació rellevant sobre l'infant, ja que per fer-ho ja tenim l'entrevista inicial.
- Mentir l'infant sobre el lloc on es va (per exemple: "angelet, no et preocupis que et quedaràs aquí un moment amb una amiga de la mama").

16·· Formeu grups i seleccioneu un conte de la literatura clàssica. Cal elegir-lo tenint en compte que heu de treballar, a través seu, les emocions amb els vostres alumnes. Elaboreu el desenvolupament de l'activitat seguint aquest guió:
- Nom del llibre.
- Nom de l'activitat.
- Emocions que treballareu.
- Objectius.
- Edat dels infants als quals va adreçat.
- Desenvolupament de l'activitat.

Tenint en compte que cada grup seleccionarà un conte de la literatura clàssica, es recomana que, abans de començar el desenvolupament de l'activitat, el professor pregunti als grups sobre la seva elecció, amb la finalitat que els contes no es repeteixin.

A continuació, es presenta una possible elecció, en què apareixen detallats tots els aspectes, excepte el desenvolupament de l'activitat, ja que els alumnes s'hauran d'estendre en aquest apartat.

Anàlisi d'activitat amb un conte	
Nom del llibre	*L'aneguet lleig*
Nom de l'activitat	"Jo també puc ser un cigne"
Emocions que treballareu	La tristesa
Objectius	- Treballar el sentiment de tristesa que ens provoca ser rebutjats pels altres. - Acceptar les diferències dels altres i d'un mateix com a quelcom positiu. - Desenvolupar valors com la tolerància i la companyonia.
Edat dels infants als quals va adreçat	Entre 4 i 5 anys
Desenvolupament de l'activitat	- Visionar *L'aneguet lleig*. - Treballar les emocions que sent el personatge principal a l'assemblea. - Explicar als companys alguna situació en la qual ens hem sentit així. - Per torns, els infants aniran dient al seu professor el nom d'un company de classe i alguna característica seva que li agradi o que no li agradi. El professor anotarà a la pissarra el nom del company i la característica esmentada. Si és negativa, el professor animarà la resta d'infants a intentar esmentar-ne també una de positiva i viceversa. L'objectiu de l'exercici és que siguin conscients que tots tenim coses que agraden i coses que no agraden als altres.

Solucionari de les activitats finals

.: CONSOLIDACIÓ :.

Pàgina 32

1·· Recull en una taula els diferents tipus d'afecció i defineix les principals característiques de cada un.

Tipus d'afecció	Característiques principals	
	Infant	**Figura d'afecció**
Segur	-Figura d'afecció com a base segura per explorar l'entorn. -Sociables amb els altres quan la figura d'afecció hi és present. -Emocionalment competents. -Major tolerància a la frustració. -Major autocontrol. -Imatge positiva de si mateixos.	-Resposta adequada i consistent davant de les demandes de l'infant.
Insegur resistent-ambivalent	-La figura d'afecció no és la base segura per explorar l'entorn. -S'angoixen quan la figura d'afecció desapareix i reaccionen tant positivament com negativament quan torna. -Emocionalment inestables. -Irritables i impulsius. -Baix autocontrol. -Menor tolerància a la frustració.	-No són consistents davant de les demandes de l'infant. -Resposta variable segons l'estat d'ànim davant de les demandes de l'infant.
Insegur evitatiu	-Indiferència davant de l'absència de la figura d'afecció i el seu retorn. -Menys sociables. -Freqüents manifestacions de ràbia i impulsivitat. -Tendència a l'aïllament i hostilitat. -Busquen cridar l'atenció. -Incòmodes davant de situacions d'intimitat amb els altres.	-Rebuig cap a l'infant i incapacitat de respondre a les seves demandes. -Poc contacte amb l'infant, i el que hi ha és rígid i hostil. -Comunicació impersonal i emocionalment inexpressiva.
Insegur desorganitzat	-No hi ha reacció davant de la separació o del retorn de la figura d'afecció. -S'aferra al seu cuidador, però de manera distant, freda i rígida, evitant el contacte visual. -Semblen sentir por o confusió respecte de la figura d'afecció. -Molt insegurs en el seu vincle afectiu.	-Conducta amenaçadora i atemoridora per a l'infant. -A vegades, maltracten l'infant o n'abusen. -A vegades, presenten trastorns de personalitat.

2·· Amplia la teva informació sobre la rellevància que té l'afecció en l'edat adulta.

Encara que, al llarg de la infància, la figura d'afecció sol ser la mare (o, en alguns casos, el pare, els avis o els cuidadors), a mesura que l'infant creix, també van cobrant importància altres figures externes a la família, com els amics o la parella, ja a l'edat adulta. Per últim, són els propis fills els que passaran a ser les seves figures d'afecció.

L'afecció és una conducta que es manté activa al llarg de tota el cicle vital (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1988).

Basant-se en això, a mitjan dels anys 80, diversos investigadors van començar a aplicar les classificacions del tipus d'afecció utilitzades a la infància (segura, ambivalent i evitativa) al món dels adults.

Investigacions més recents identifiquen dos components dins dels models interns actius: la imatge dels altres, relacionada amb l'avaluació de la figura d'afecció com algú disponible i en qui es pot confiar, i al imatge del *self*, o avaluació de si mateix, relacionada amb què algú val o no val la pena i suscita o no l'interès dels altres.

Des d'aquest enfocament, es distingeixen quatre tipus d'afecció: segura, que engloba una idea positiva de si mateix i una idea positiva dels altres; evitativa rebutjant, amb una idea positiva de si mateix i una idea negativa dels altres; preocupat, amb una idea de negativa de si mateix i positiva dels altres; i evitativa temerosa, amb una idea negativa tant del *self* com dels altres.

Font: Anales de psicología. 2001, vol. 17, núm. 2 (desembre), 159-170.

3·· Recull en una taula les característiques del desenvolupament de l'afectivitat infantil, així com les característiques de la relació i l'actuació que els pares i els educadors han de mostrar en cada moment.

Edat	Característiques	Actuació de l'adult
De 0 a 3 anys	-Indefens davant del món i dependent de les cures dels adults per sobreviure. -Necessita afecte i relacionar-se amb els altres i reacciona afectivament quan veu satisfetes les seves necessitats. -Interactua en un principi amb les persones de l'entorn més proper i, més tard, amb la resta. -Construeix una relació d'afecció amb les figures més properes que influiran en el seu desenvolupament. -Imita les conductes afectives de les seves figures d'afecció. -Comença a contenir i autoregular les seves emocions.	-Satisfer de manera afectuosa les necessitats de l'infant. -Interactuar amb l'infant, atendre les seves demandes de manera afectuosa i proporcionar-li seguretat davant de les persones alienes al nucli familiar. -Utilitzar un estil comunicatiu basat en la confiança i en l'escolta activa, a més de promoure l'expressió dels sentiments. -Ajudar-lo a regular les seves emocions de manera positiva.
De 3 a 6 anys	-Les seves conductes i reaccions afectives són regulades per l'adult, per la qual cosa en busca l'aprovació. -Imita i reprodueix les conductes i reaccions afectives de l'adult. -S'expressa afectivament de manera més complexa i elaborada. -Apareixen la vergonya, l'orgull, la culpabilitat i l'enveja (emocions autoconscients). -És conscient de les seves emocions i és capaç de fer una valoració de si mateix. -Apareixen l'amistat i els sentiments de reciprocitat.	-Regular les conductes i les reaccions de l'infant reaccionant positivament per tal que l'infant consolidi respostes adequades i adaptades. -Mesurar les nostres conductes i reaccions afectives, ja que l'infant reproduirà el que faci l'adult.

4·· Explica, amb les teves pròpies paraules, la diferència entre autoconcepte i autoestima.

Si tenim en compte les definicions que apareix a la unitat, l'**autoconcepte** és la imatge que un té sobre si mateix pel que fa a les seves característiques físiques, intel·lectuals i socioafectives, mentre que l'**autoestima** és la valoració o el judici que un fa respecte de la imatge que té sobre si mateix.

Podem afirmar que la diferència entre ambdós conceptes rau en el fet que, mentre que l'autoconcepte té un valor descriptiu, l'autoestima, per contra, té un significatiu valoratiu.

5·· Fes un esquema, al teu quadern, en què recullis el desenvolupament de l'autoestima al llarg de l'etapa d'Educació Infantil.

Desenvolupament de l'autoestima a l'etapa d'Educació Infantil:

- De 2 a 3 anys (Primer cicle):
  - L'autoestima està relacionada amb la informació que rep per part de l'adult. Si és positiva, es percep a si mateix com un ésser competent físicament i cognitivament.
- De 3 a 4 anys:
  - Les exigències per part de l'adult augmenten i l'infant serà més sensible a les valoracions que l'adult faci sobre ell.
- De 4 a 5 anys:
  - S'adona que, per complir els seus propòsits, no n'hi ha prou amb la voluntat i el desig.
  - És capaç de distingir i establir relacions entre trets psicològics o aptitudinals, i els resultats de les seves accions.

.: APLICACIÓ :.

1·· Hem vist que als 3 anys l'infant comença a experimentar una sèrie d'emocions autoconscients, com són la vergonya, l'orgull, la culpabilitat o l'enveja.

a) Formeu grups de quatre o cinc persones i escolliu una d'aquestes emocions de manera que cada grup en treballi una de diferent.
b) Busqueu informació sobre com es treballen aquestes emocions a l'aula: activitats, recomanacions, etc.
c) Dissenyeu tres activitats que es puguin dur a terme amb infants del segon cicle d'Educació Infantil.
d) Exposeu a la classe les vostres idees.

Es recomana que, després de l'elecció de l'emoció a treballar per cada un dels grups, el professor realitzi un sondeig amb la finalitat que cada grup treballi una emoció diferent.

Els alumnes es poden basar en els models de les activitats que es proposen a la unitat i crear les seves pròpies basant-se en l'emoció seleccionada.

Es poden documentar sobre com treballar aquestes emocions en pàgines webs educatives, com ara:

Recursos per treballar

Emocions

- http://www.educacioilestic.cat/2013/08/materials-i-recursos-per-treballar-les.html
- https://sites.google.com/a/xtec.cat/jornada-educacio-infantil-be/espai-jornades/iv-jornada/emocions-i

2·· La por és una altra de les emocions que indubtablement l'infant experimentarà en major o menor mesura.

Tenint en compte això, busqueu informació relacionada amb les pors infantils i, per parelles, redacteu un llistat d'orientacions que podríeu donar als pares per combatre-les. A continuació, dissenyeu una activitat que es pugui treballar en una aula d'infantil.

A continuació, es presenten algunes de les possibles orientacions que es donarien als pares en aquest cas. Tot i això, en tractar-se d'una resposta lliure, podem trobar-nos amb respostes que no estiguin recollides aquí.

- Entendre que les pors formen part del desenvolupament normal d'un infant.
- No intentar treure-li importància fent veure a l'infant que sentir por és una "bajanada" ni fer-li comentaris com "tu ja ets gran, això no t'ha de fer por".
- Fer sentir a l'infant que el comprenem i que l'ajudarem a superar aquest temor.
- Donar-li l'oportunitat d'expressar-se i de verbalitzar les seves pors i els seus temors.
- No mostrar-nos davant de l'infant preocupats o ansiosos pels seus temors. No hem d'oblidar mai que els adults som models per als infants.
- No forçar l'infant a passar per situacions que sabem que li fan por. L'infant ha d'anar superant les seves pors a poc a poc i no de cop.
- No s'ha de ridiculitzar mai l'infant davant dels altres, ja siguin altres infants o adults. El simple fet d'explicar als altres el succeït amb la intenció de treure-li importància, pot fer que l'infant se'n senti avergonyit.
- No castigar-lo per les seves reaccions davant d'un estímul que li fa por.
- Supervisar els continguts de les sèries, les pel·lícules, els jocs, etc., a què pot estar exposat l'infant, evitant els que no siguin adequats a la seva edat o al seu nivell maduratiu.
- Si en algun moment considerem que la por està influint en el desenvolupament de la seva vida normal (familiar, social, escolar), és recomanable acudir a un especialista.

3·· Com hem vist durant la unitat, a més de treballar amb els nostres alumnes, és necessari que els mestres també desenvolupem la nostra intel·ligència emocional.

a) Formeu grups de quatre o cinc persones i reflexioneu sobre les característiques que hauria de tenir un mestre emocionalment intel·ligent. A continuació, elaboreu un llistat a partir de les conclusions de la vostra reflexió.
b) Poseu en comú amb la resta de la classe el llistat que heu elaborat i comproveu les diferències i les coincidències que hi pugui haver amb la resta dels grups.
c) Dissenyeu dues o tres activitats per treballar la intel·ligència emocional dels docents, tenint en compte el llistat que acabeu de confeccionar.
d) Exposeu a la resta de la classe les vostres activitats.

a) Característiques que hauria de tenir un professor emocionalment intel·ligent:

- És un exemple, un model de conducta emocional i social saludable.
- Reforça positivament no tant els infants amb un bon rendiment acadèmic, sinó els infants que demostren un bon desenvolupament en intel·ligència emocional.
- Analitza els seus estats emocionals en cada situació i els regula si és necessari, desenvolupant noves habilitats. Per això, modera les emocions negatives i augmenta les positives, sense reprimir o exagerar la informació que comporten.
- Adopta un rol d'educador ferm però no autoritari, imposant normes i límits clars d'acord amb l'edat i les capacitats dels infants des de l'afecte.
- Sap escoltar i dóna *feedbacks* constructius.
- Serveix de guia als seus alumnes en comptes de dirigir les seves actuacions constantment.
- Sap que les seves verbalitzacions, estats d'ànim i conductes influeixen en l'estat emocional, el rendiment escolar i la formació de la personalitat dels infants i, per tant, actua en conseqüència.
- Intercedeix en les situacions de conflicte dels infants per ajudar-los a resoldre les situacions ells mateixos, en comptes de castigar-los.
- Identifica les fortaleses dels infants per desenvolupar-les i estimular-les, així com les seves debilitats per treballar-les i millorar-les.
- Es mostra empàtic amb els infants, acollint i entenent les seves emocions i ajudant-los a expressar-les.
- Es mostra disponible, respectant el ritme de l'infant, així com les seves característiques i la seva riquesa individuals.
- Aprofita diferents ocasions, tant a l'aula com fora, per desenvolupar en els infants aspectes com l'autoestima, la iniciativa, la tolerància a la frustració, etc.

c) A continuació, es presenta una proposta d'activitat que pot servir d'exemple per als alumnes.

Proposta d'activitat

Objectius:
- Compartir les nostres experiències amb els nostres companys de treball.
- Analitzar les pròpies experiències i les dels altres professors (també podem fer servir situacions fictícies).
- Buscar estratègies d'afrontament adequades a cada situació.
- Augmentar la nostra autoestima.

Desenvolupament de l'activitat: un cop per setmana, es reuniran els professors que hagin decidit participar en l'activitat i mitjançant el diàleg compartiran amb la resta de companys les situacions viscudes al llarg de la setmana que els han resultat difícils de gestionar, els han creat estrès o simplement davant de les quals s'han vist sense els recursos suficients per poder-hi fer front.

Els companys escoltaran atentament i tractaran de mostrar empatia envers el seu company, recolzant-lo en tot moment i oferint-li estratègies que ells tinguin. D'aquesta forma, el professor no es veurà sol davant de les situacions i el seu nivell emocional millorarà notablement en sentir-se recolzat i en comprovar que aquest tipus de situacions formen part de la tasca diària d'un mestre.

Solucionari de les activitats de la revista educativa

Suggeriments didàctics

L'objectiu d'aquest apartat és que els alumnes llegeixin el text que es proporciona, relacionat amb el contingut de la unitat i, a continuació, responguin la pregunta que s'hi planteja.

Aquesta pregunta està destinada a generar un debat (individual o grupal) sobre les idees exposades a l'article, per la qual cosa té resposta lliure, ja que es pretén que s'exposin diferents postures i se n'extraguin conclusions.

El paper del docent serà moderar el debat suscitat, orientant l'alumnat quan ho cregui oportú.

1·· Amplia informació sobre el concepte de "teràpia de l'abraçada".

Pàgina 35

La teràpia de l'abraçada és una tècnica que, a través de la interacció dels qui reben o fan una abraçada, ofereix l'oportunitat d'alliberar estrès, d'alleujar tensió, de confirmar acceptació i de millorar, i fins i tot de curar malalties.

A través d'una abraçada, s'obre la possibilitat d'expressar amor sense la necessitat de les paraules, ja que una abraça reconforta i és una solució immediata a molts mals. Mitjançant la teràpia de l'abraçada, s'han alleujat símptomes depressius, ja que és capaç d'alliberar l'hormona anomenada oxitocina, que té un rol molt important en l'empatia i en les relacions interpersonals. També s'anomena l'"hormona de la confiança" i fins i tot de l'amor matern.

Les conductes socials efectives es basen en proposar la proximitat entre les persones, ja que, en estrènyer llaços, podem sentir infinites transmissions de sensacions i emocions. En els moments crítics de desolació i pèrdues, l'abraçada resulta ser un antídot infal·lible. Davant de la impotència de veure l'altre inconsolable o desvalgut, automàticament tots els éssers humans han sentit la necessitat d'abraçar qui tenen davant. La teràpia de l'abraçada ha resultat ser una excel·lent opció de curació alternativa i, en molts casos de malaltia o crisi, s'ha comprovat que les persones que han rebut abraçades han evolucionat molt millor que les persones que s'han mantingut aïllades.

La sensació plaent que percebem en rebre una abraçada augmenta l'autoestima, ja que es genera una actitud de confiança, d'entusiasme i d'alegria.

Font: fahrenheitmagazine.com

2·· Escriu una valoració sobre la importància de les expressions d'afecte (l'abraçada, entre altres) i indica les conseqüències que pot tenir en l'infant la falta d'aquesta expressivitat emocional.

L'abraçada enforteix els vincles afectius, ja que és el mètode eficaç per transmetre al nadó l'afecte que se sent per ell i per començar a crear així el vincle que l'acompanyarà durant tota la vida. Tant l'abraçada com les carícies són molt importants en aquesta primera etapa, sobretot per realçar la figura del pare, ja que, en no tenir la possibilitat d'experimentar el vincle i la proximitat amb el seu fill que proporciona la lactància, amb l'acte d'abraçar pot arribar a un alt grau d'intimitat amb el petit i estrènyer-hi els llaços.

Després de nou mesos al ventre matern, protegit de tots els agents externs, en nadó s'ha d'habituar d'una forma brusca a un nou entorn i prescindir de l'efecte protector i de seguretat de què disposava durant la gestació. La mare retorna al petit aquesta seguretat en agafar-lo als braços i unir-lo al seu cos per tal que pugui percebre part dels sons i de les sensacions que el van acompanyar durant l'embaràs.

Els nadons ploren amb freqüència, ja que és la forma recurrent que tenen per expressar les seves necessitats fisiològiques, però a vegades també ploren només per reclamar afecte. En tots dos casos, l'abraçada exerceix un efecte tranquil·litzador i calmant que ajuda a pal·liar el plor i a reconfortar el petit, ja que evita que se senti ignorat o abandonat per l'adult.

Durant els primers mesos, tant si la lactància és materna com artificial, el nadó s'alimenta en posició horitzontal. Per ajudar-lo a expulsar els gasos i l'aire aspirat després de menjar, és recomanable abraçar el petit en posició vertical mentre se li practica un suau massatge a l'esquena, de manera que li facilitem la digestió. Aquesta postura també és efectiva per calmar el nadó en cas que pateixi el denominat còlic del lactant.

Mentre el nadó es manté ajagut al cotxet o al bressol, té bastant limitada l'àrea de visió. Tot i això, la posició vertical que adquireix quan un adult l'abraça li permet observar més enllà i adquirir una perspectiva diferent i més atractiva del món que l'envolta.

L'abraçada ajuda el nadó a relaxar-se quan s'aproxima el moment de dormir i el tranquil·litza quan la falta de son li provoca el plor. En aquestes ocasions, el més recomanable és bressar-lo amb moviments rítmics, i fins i tot cantar-li alguna melodia en veu baixa.

Tant les abraçades com les carícies o cantar-li melodies tranquil·les a l'oïda li proporcionen una sensació de seguretat que més endavant es traduirà en seguretat per explorar el món, per relacionar-se amb els altres, etc.

L'infant que, des de la seva més tendra infància ha estat en un entorn en què l'expressivitat emocional s'ha dut a terme de manera natural, desenvoluparà habilitats emocionals amb major facilitat que el que ha crescut en un entorn hostil, ja que aquest darrer entendrà les abraçades o les carícies com una invasió del seu espai.